

VYHLÁSENIE

Vyhlasujem na svoju česť, že rigorózna práca je moja autorská práca a doposiaľ nebola predmetom žiadnej vydavateľskej ani pracovnej zmluvy. Všetky použité materiály sú uvedené v zozname použitej literatúry, ktorú uvádzam

V Prešove, dňa 30. 09. 2004

.....
Podpis

ABSTRAKT

Mgr. VOLČKOVÁ SLÁVIKOVÁ, Katarína: Konflikt : Konflikt. Cesty k slobode ako podnet pre výtvarnú realizáciu. Autorský projekt O-KONFLIKT. Výtvarno-komunikačný projekt Konflikt. [Rigorózna práca]. Prešovská univerzita v Prešove. Fakulta humanitných a prírodných vied; Katedra výtvarnej výchovy. Školiteľ: Edita Vološčuková, PhDr. Komisia pre obhajoby: Výtvarná výchova. Predseda: Doc. Dušan Srvátka, akad. mal., Stupeň odbornej kvalifikácie: doktor pedagogiky (PaedDr). Prešov : PU FHPV, 2004. 167 s.

Hlavnou témou rigorózneho projektu je konflikt, skúmaný v teoretickej i empirickej rovine z aspektu pedagogicko-výtvarného, obsahujúceho aj odporúčania pre teóriu i školskú prax. Práca je rozdelená na štyri kapitoly. Obsahuje 12 čierno-bielych obrázkov z tvorby Adrieny Šimotovej k druhej kapitole, 3 obrázky k tretej kapitole a 33 obrázkov v empirickej časti výtvarno-komunikačného projektu. Príloha pozostáva z 35 farebných obrázkov k tretej kapitole autorskému projektu. Sprievodný materiál CD-ROM sumarizuje portfólia výtvarno-komunikačného projektu realizovaného na rôznych typoch škôl.

Cieľom prvej kapitoly je interpretovanie pojmu konfliktu a jeho analýzy z viacerých pohľadov, zdôrazňujeme jeho význam pri riešení medziľudských vzťahov. Druhá kapitola predstavuje impulzy existencializmu J. P. Sartra (autora románu, Cesty k slobode – Vek rozumu) a zdôrazňuje hodnoty konfliktu pre výtvarnú tvorbu a výtvarné umenie. Tretia kapitola popisuje filozofické, interpretačné a praktické postupy pri realizácii plošných a priestorových prác autorského projektu – Konflikt, prezentovaného na výstave. Zámerom štvrtej kapitoly je prezentovanie projektového spôsobu vyučovania v predmete výtvarná výchova a empirické priblíženie problematiky konfliktu žiakom rôznych typov škôl vo výtvarno-komunikačnom procese, prostredníctvom projektového vyučovania, realizovaného v intenciách programu duchovnej a zmyslovej výchovy.

Kľúčové slová: Konflikt. Identita. Existencializmus. Sloboda. Zodpovednosť. Projekt. Projektová metóda. Projektové vyučovanie. Medzipredmetové súvislosti. Zážitok. Autorský ručný papier. Recyklácia. Duchovná a zmyslová výchova. Objekt. Inštalácia.

PREDHOVOR

Problematika konfliktu bola a vždy bude aktuálna, lebo patrí medzi najčastejší problém v individuálnych, medziľudských a globálnych vzťahoch. Prejavuje sa v našom každodennom živote a ovplyvňuje jeho plynutie, čo je dôvod, prečo mu v tejto práci venujeme pozornosť v prepojení s praxou v školskom prostredí.

Kladieme si otázku, či môže človek so svojou slobodou narábať tak, ako chce? Dokáže, povzbudený sebavedomím vlastných schopností, ešte udržať uzdu svojho konania a pokorne si uvedomiť hranice vlastného bytia? Alebo sa tiažou svojej pýchy valí do pasce utkanej z vlastných chýb? Konflikt medzi slobodou v medziach jej absolutizácie pretína všetky oblasti života a denne sa vynára v rôznych formách.

Téma našej práce vznikla v snahe zamerať sa na tieto otázky a prepojiť ich s tvorbou v individuálnom výtvarnom prístupe. Uvedomujeme si dôsledok konfliktov vznikajúcich z dôvodu voľnosti v oblasti sexuality, liberalizácie rozvodov, straty otcovskej autority a všetkých konfliktov, ktoré dnešná generácia získala príliš rýchlo. Liberalizácia slobody zanecháva ľudí plných stresu a vzájomného odcudzenia.

Realizovali sme projektové vyučovanie s použitím tejto témy pre rôzne typy škôl, v duchu duchovnej a zmyslovej výchovy. Motivačným impulzom bolo, výtvarné stvárnenie literárneho diela J.P.Sartra. Na začiatku uvažovania nad témou rigorózneho práce, bolo uvedomenie si pointy konfliktu slobody a zodpovednosti charakterov hlavných postáv románu. Ak človek zachádza do krajností vlastnej slobody a svoju mienku vyjadruje sebavedomo, často ofenzívne a na úkor iných, pričom chýba dostatok jasne stanovených kritérií, postupne dochádza k poškodzovaniu rodiny, spoločnosti a ľudstva. Narastá pocit nihilizmu a nastupuje kultúra násilia.

Realizácia výtvarného projektu v empirickej a autorskej podobe vznikla výberom témy, ktorá nám dala priestor k upozorneniu na smerovania k zlepšeniu vzťahov.

Téma rigorózneho práce vznikla práve v procese hľadania odpovedí na otázky. Prečo došlo ku konfliktom v takom širokom merítku, kto a čo ich zapríčinil, a ako nás ovplyvnili?

Pri koncipovaní rigorózneho práce sme sa opierali o prácu S. P. Huntingtona, ktorá nám poskytla širší pohľad na vnímanie problematiky konfliktu.

Ambíciou tejto práce nie je stanoviť riešenia otázok týkajúcich sa konfliktu, vzhľadom na jej špecifickosť, ale upozorniť na dôsledky, ku ktorým môže dôjsť pri

ich prehliadnutí. Snažíme sa informovať o možnosti ich využitia vo výchove a v procese výtvarnej tvorby.

Aktuálnosť tejto problematiky súvisí aj so súčasným globálnym konfliktom terorizmu rozpútaného fundamentálnymi extrémistickými skupinami. Nádejame sa, že naša práca vyvolá pocity zodpovednosti za vlastné konanie a následne zmenu postoja k prežívaniu vlastného života a uvedomenie si, že civilizácia je v kríze a je najvyšší čas začať od seba a hneď.

Autorský projekt, ktorý je zastrešením celej práce, je nazvaný Konflikt. Symbolizuje medziľudský vzťah, v ktorom je obsiahnuté celé duchovné bytie spriaznených duší. Pri tejto príležitosti by sme chceli vysloviť poďakovanie za vedenie, spoluprácu, pomoc a pochopenie v riešeniach sprevádzaných tvorbu, tak teoretickej ako aj praktickej časti rigoróznej práce PhDr. Edite Vološčukovej, rodine, účastníkom výtvarného projektu a všetkým priateľom, ktorý sa podujali spolupracovať pri jeho realizácii.

Katarína Volčková Sláviková

POĎAKOVANIE

Pri tejto príležitosti chcem úprimne poďakovať za spoluprácu vedúcej rigoróznej práce PhDr. Edite Vološčukovej za jej cenné rady, trpezlivosť, pochopenie a odbornú pomoc pri vypracovaní rigoróznej práce.

OBSAH
PREDHOVOR

ÚVOD	12
1 KONFLIKT	13
1.1 POZNÁVANIE POJMU KONFLIKT	18
1.2 KONFLIKTY V MEDZIĽUDSKÝCH VZŤAHOCH	20
1.2.1 Korene ľudských konfliktov	22
2 CESTY K SLOBODE AKO PODNET PRE VÝTVARNÚ REALIZÁCIU	36
2.1 MYŠLIENKOVÉ IMPULZY A VÝCHODISKA	37
2.2 PODNETY KONFLIKU VO VÝTVARNOM UMENÍ	39
2.2.1 Konflikt v prejave výtvarného umelca	39
3 AUTORSKÝ PROJEKT O-KONFLIKT	54
3.1 NAD DIELOM J. P. SARTRA CESTY K SLOBODE - VEK ROZUMU.....	54
3.2 VÝTVARNÉ MYSLENIE	58
3.3 VÝCHODISKA PROJEKTU	64
3.4 REALIZÁCIA	70
4 VÝTVARNO-KOMUNIKAČNÝ PROJEKT KONFLIKT	75
4.1 ETAPY PRIPRAVY PROJEKTU	76
4.1.1 Etapa teoretickej prípravy projektu	77
4.1.2 Etapa metodickej a didaktickej prípravy projektu	79
4.1.2.1 Poznávanie, prežívanie a hodnotenie sveta	81
4.1.2.2 Duchovná a zmyslová výchova	84
4.1.2.3 Artefiletika.....	89
4.2 PROJEKT KONFLIKT PRE RÔZNE TYPY ŠKÔL.....	91
4.2.1 Hypotézy projektu	92
4.2.2 Ciele projektu	93
4.2.3 Motivácia	95
4.3 REALIZÁCIA PROJEKTU.....	96

4.3.1 Realizácia projektu v 5. ročníku základnej školy.....	98
4.3.1.1 Zoznam pochvál	100
4.3.1.2 Hra na konflikt	103
4.3.1.3 Spoločná kresba	104
4.3.1.4 Stavanie objektu	110
4.3.1.5 Atmosféra v triede	112
4.3.1.6 Hodnotenie	113
4.3.2 Realizácia projektu v 7. ročníku základnej školy.....	116
4.3.2.1 Hra na konflikt	119
4.3.2.2 Spoločná kresba	120
4.3.2.3 Stavanie objektu	122
4.3.2.4 Atmosféra v triede	126
4.3.2.5 Hodnotenie	128
4.3.3 Realizácia projektu v 3. – 4. ročníku II. cyklu	
základnej umeleckej školy.....	132
4.3.3.1 Atmosféra v triede	139
4.3.3.2 Hodnotenie	139
4.4 HODNOTENIE VÝTVARNÉHO PROJEKTU.....	140
ZÁVER	148
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV.....	149
ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ	157
ZOZNAM PRÍLOH	161
PRÍLOHY	
PRÍLOHA CD-ROM	